

Сысолятина Вероника Андреевна – воспитатель, Гоголева Матрена Павловна – старший воспитатель, Колесова Матрена Петровна – музыкальный руководитель
МБДОУ «Детский сад №1 «Мичийээнэ»
с. Кысыл – Сыр, Намский улус

«Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат» бэлэмнэнии бөлөх оҕолоругар дьарык барыла.

Сыала: төрөөбүт дойдуну таптыырга, харыстыырга, киниэхэ бэриниилээх буоларга иитии.

1. Кирии чааһа

Оҕолор мари хааман киирэллэр.

– Оҕолор, бүгүн биһиги дьарыкпытыгар ыалдьыттар кэллилэр, ыалдьыттарыбытыгар үтүө күнү баҕаран дорооболоһуоххайын.

Оҕолор ыалдьыттары кытта дорооболоһоллор.

– Уонна бары сиэттиһэн төгүрүччү туран, дьарыкпыт таһаарыылаахтык аастын диэн, бэйэ-бэйэбитигэр мичээрдэ бэлэхтэһиэххэ.

Оҕолор сиэттиһэн төгүрүччү тураллар.

– Оҕолоор, биһиги бу нэдиэлэҕэ туох туһунан кэпсэппиппитий?

Оҕолор эппиэттэрэ: блокада.

– Саамай сөп, Блокада сылларыгар Ленинград куорат героической историейтын кытта билсибиппит.

– Блокада хаһан буолбутай?

Оҕолор эппиэттэрэ: Аҕа дойду Улуу сэриитэ буолбутугар.

Презентация көрдөрөбүн:

– Аҕа Дойду Улуу сэриитэ диэн норуот бүтүннүү дойдутун көмүскүү турбутун иһин ааттаабыттар. Сэрии үһүн 4 сылы быһа буолбут. Сэрии толоонугар саллааттар эрэ буолбакка, борустуой олохтоох дьон эмиэ көмөҕө туруммуттара. Сэрии улахан издээни, харах уутун аҕалбыта. Ол иһин дьон, норуот сэрии бүтэн, улуу Кыайыы буолбутугар туохтааҕар да күүскэ үөрбүттэрэ.

2. Сүрүн чааһа.

Шкатулканы көрдөрөбүн.

– Оҕолор бу шкатулка иһигэр туох эрэ баар, көрөбүт дуо?

Шкатулкаттан мэтээл ылан көрдөрөбүн.

– Бу тугуй, ким билэрий?

Оҕолор эппиэттэрэ: мэтээл.

– Мэтээли кимиэхэ биэрэллэрий?

Оҕолор эппиэттэрэ: геройдарга.

– Геройдар диэн кимнээбий?

Оҕолор эппиэттэрэ:

– Сэриигэ хорсуннук кыттан кыайыыны аҕалсыбыттарын иһин, биһиги хос эһээлэрбит, үгүс саллааттар мэтээллэринэн уонна уордьанынан наҕараадалаабыттар.

Презентация көрдөрүү:

– Көрүн эрэ, бу Орден Славы. Орден Славы мэтээллэртэн уонна уордьаннартан саамай үрдүкү суолталаах наҕараада буолар. Бу уордьанынан биһиги нэһилиэктэн наҕараадалаабыт ветераннар бу баллар. Бу ветераннар тустарынан салгыы кэнники

билснэхпит.

– Биһиги нэһилиэкпитигэр ветераннар ааттарын үйэтитэр туох баарый?

Оҕолор эппиэтэрэ: памятник

– Саамай сөп, Кыайыы скверыгар памятник баар.

– Памятникка тугу бэлиэтии көрбүккүтүй?

Оҕолор эппиэтэрэ:

– Кыайыы скверыгар памятникка хаһан сылдыалларый?

Оҕолор эппиэтэрэ: 9-с маайга, Кыайыы күнүгэр.

– Оҕолор, быйыл Улуу Кыайыы буолбута 80 сылын көрсө, сиэтиспитинэн Кыайыы скверыгар парадтыы барыахпыт. Сэрии бүппүтэ төһө да ырааттар, ол кэмнэри өйбүтүгэр хатыы сылдыабыт. Биһиги куруутун норуоттарын туһугар охсуспут саллааттарбыт хорсун быһыыларын, тыыл үлэ ветераннарын барыларын өйдүү саныы сылдыарбытыгар анаан онгоһуллубут Кыайыы сквера буолар.

– Биһиги Наммыт улууһугар өссө биир Кыайыы Сквера баар онно барабыт дуо?

Оҕолор эппиэтэрэ:

– Онно биһиги автобуһунан барыахпыт.

– Автобуһка киирэн миэстэбитин булан олорун. Быабытын баанан. Автобус айаннаан истэбинэ тугу гыныа суохтаахпытый?

Оҕолор автобуһка киирэн олороллор. Айаннаан иһэн сэрэхтээх буолуу быраабылатын хатылыылар.

– Оҕолор биһиги хас буолан айаннаан иһэбитий? Онтон миигин кытта аахтаахха, хаспытый?

Оҕолор эппиэтэрэ:

– Намна Кыайыы скверыгар кэллибит. Быабытын сүөрүн. Автобуһтан түһэбит.

Презентация көрдөрүү:

– Скверга сэриигэ барбыт саллааттарга анаан монумент тутуллубут. Туох тутуллубут диэтим? Бары хатылаатыбыт – монумент.

Оҕолор монумент диэн хатылыылар.

– Монумент саамай ортотугар түөрт кырылаах, үөһээ өттө уһуктаах... туох турарый?

Оҕолор эппиэттэрэ: памятник.

– Памятник аллараа өттүгэр көмүс өгнөөх оһуор ойуулаах, оһуор үөһээ өттүгэр кыһыл лиэнтэлээх... туох баарый?

Оҕолор эппиэттэрэ: веноктаах.

– Памятник ортотугар туохтаабыт?

Оҕолор эппиэттэрэ: уордьаннаах.

– Монумент икки өттүнэн бетон билиитэлэр бааллар. Хас билиитэ баарын аабын эрэ.

Оҕолор билиитэлэри аабаллар.

– Билиитэлэргэ туох баарый?

Оҕолор эппиэттэрэ: эһэлэрбит ааттарара баар.

– Сэриигэ сылдыабыт ветераннарга анаан элбэх ырыа, хоһоон айаллыбыта. Биһиги эмиэ бэтэрээннэр тустарынан үөрэтэ сылдыар хоһоонмутунан ааҕан иһитиннэриэбин.

Оҕолор хоһоон аабаллар.

Оҕолору кытта хоһоон ааҕабыт.

Эһээбит, эбээбит

Эһиги эбиккит

Чахчы да чабылхай,

Чахчы да арылхай,

Сэрииттэн иэдээни
Силлиэттэн күүстээбэ
Эһиэхэ кэлбит,
Эһиэхэ түспүтэ!
Олору тулуйан,
Охсуһан- кыргыһан,
Быһаанһыт ылбыккыт
Бу күммүт сырдыгын!

– Биһиги сквердары көрдүбүт. Аны болуосттары көрүүхпүт. Салгыы Дьокускай куоракка айанныыбыт. Автобуска киирэн миэстэбитин булан олорун. Быабытын баанан. Сэрэхтээх буолар быраабыланы бары билэбит дии? Айаннаатыбыт.

Оҕолор автобуска киирэн айанныылар.

– Кыайыы болуоссатыгар тийэн кэллибит. Билигин Кыайыы болуоссатын туһунан видео көрүүхпүт, болбойон көрүҥ – истин.

Видео көрдөрүү.

Оҕолор видео көрөллөр.

– Кыайыы болуоссатыгар тугу көрдүгүт? Туох баар эбитий?

Оҕолор эппиэттэрэ:

Презентацияҕа стелла көрдөрөбүн.

– Өйдөөн иһиттигит дуо? Стелла баар диэтэ. Стелла диэн бары бииргэ санардыбыт эрэ.

Оҕолор стелла диэн санараллар.

– Кыайыы болуоссата, сквердааһар олус улахан эбит. Ол аата сквер болуоссаттан хайдах эбитий?

Оҕолор эппиэттэрэ: сквер кыра эбит.

– Хаһан да умуллубат уокка тугу уураллар эбитий?

Оҕолор эппиэттэрэ:

– Оҕолор биһиги эмиэ хаһан да умуллубат уокка сибэкки онорон уурабыт дуо?

(«Журавли» Расул Гамзатов музыката тыаһыыр)

Оҕолор умуллубат уокка гвоздика сибэккилэр онорон уураллар.

– Оҕолор, салгыы айанныыбыт. Саамай улахан Кыайыы болуоссата дойду тэбэр сүрээбэр Москваҕа баар. Кини Кыһыл болуоссат диэн ааттанар.

– Кыһыл болуоссаты көрүүххүтүн баһарабыт дуо? Тугунан айанныахха сөбүй?

Оҕолор эппиэттэрэ:

Хамсаныы «Самолет» (самолет мотуорун тыаһа).

Оҕолор самолет көтөрүн курдук хамсаныы онороллор.

– Москваҕа түстүбүт.

Презентацияҕа Кыһыл болуоссат көстөр.

– Кыһыл болуоссакка кэллибит. Уоой, наһаа да улахан, кырасыабай болуоссат эбит. Тоҕо кыһыл болуоссат диэн ааттаабыттара буолуой?

Оҕолор эппиэттэрэ:

– Тоҕо диэтэр, болуоссат истиэнэлэрин кыһыл кирпиччэттэн туппуттар. Улуу Кыайыы парада манна буолбута, онтон ыла сылын аайы Кыайыы парада Кыһыл болуоссакка буолар. Бу туһунан биһиги хантан билиэхпитин сөбүй?

Оҕолор эппиэттэрэ:

Оҕолор болжомтолорун Алисаҕа уурабын.

– Кыайыы парадын туһунан эһиэхэ Алиса кэпсээн иһитиннэриэбэ. Болбойон истин.

– Алиса, добрый день. Ты здесь?

– Алиса, раскажи пожалуйста, детям про парад на Красной площади кратко.

Оболор Алиса кэпсиурин истэллэр.

– Алиса парад хаһан буолар диэтэ?

Оболор эппиэттэрэ: 9-с маайга.

– Парадка кимнээх кытталлар эбитий?

Оболор эппиэттэрэ:

Презентация көрдөрүү:

– Оболор парад тугунан түмүктэнэр эбитий?

Салют видеота көстөр.

Оболор эппиэттэрэ:

– Оболор Улуу Кыайыы өрөгөйүн бэлиэтиир салют буолар. Салют диэн үөрүү бэлиэтэ. Биһиги ааспыт дыарыкка салют онорон испиппит, ону ситэриэбин. Остуолга чугаһаатыбыт, туохтар баалларый?

Оболор эппиэттэрэ:

– Бэйэбит салюттаргытын ылын, уонна ким тугу сөбүлээбитин салютугар угар, биир көрүнү эбэтэр арааһыттан угуохха син.

Оболор салют онороллор.

Түмүктүүр чаас

– Оболор бүгүн биһиги ханна сырыттыбыт, тугу көрдүбүтүй?

Оболор эппиэттэрэ:

– Сквер уонна болуоссат туох уратылаахтар эбитий?

Оболор эппиэттэрэ:

– Бүгүҥнү кэпсэтиибититтэн дьоннугар тугу кэпсиэ этигитий?

Оболор эппиэттэрэ:

– Онорон бүүтүгүт, бары мин аттыбар кэлин эрэ.

Оболору аттыбар түмэбин.

– Биһиги бүгүҥнү дыарыкпын салютунан түмүктүөхпүт! Бары бэлэмнэнэбит. Биир, икки, үс ыттыбыт!

Оболор салют ыталлар.

– Оболор, дыарыкка көхтөөхтүк кыттыбыккыт иһин махтанабын. Көрсүөххэ диэри!